

Европейско проучване на качеството на живот за 2016 г.

Въведение

Европейското проучване на качеството на живот (EQLS) е утвърден инструмент за наблюдение и анализ на качеството на живот в ЕС. Проведено през 2003, 2007, 2011 и 2016 г., EQLS документира условията на живот и социалното положение на европейските граждани. То включва субективни и обективни измервания: декларирани нагласи и предпочитания, както и ресурси и опит. Подходът на Eurofound отчита факта, че „качество на живот“ е широко понятие и обхваща както индивидуалното благосъстояние, така и качеството на обществените услуги и на обществото. Настоящият доклад прави преглед на множество измерения: разглежда субективното благополучие, стандарта на живот и аспектите на лишения, полагането на грижите и равновесието между професионалния и личния живот; здравеопазване, дългосрочни грижи, детски заведения и други обществени услуги; социална несигурност, социално изключване и обществено напрежение, доверие и участие и ангажираност в общността.

Настоящият доклад обхваща 28-те държави — членки на ЕС. В него са използвани данни от EQLS за 2016 г. и информация от предишни издания на проучването, както и други изследвания за оценка на тенденциите в европейските общества. Десет години след световната икономическа криза проучването прави преглед на социалния напредък и се поставя целта да се определят продължаващите или нововъзникващите предизвикателства.

Контекст на политиката

Политическата програма на равнище ЕС все повече набляга на значението на социалното измерение на Европа в сближаването и конвергенцията. EQLS предоставя средство за измерване на резултатите от напредъка, като благополучие и социално приобщаване. Голяма част от данните могат да допълнят социалните показатели, използвани за наблюдение на резултатите от политиката, особено по отношение на прилагането на Европейския стълб от социални права. Много аспекти на качеството на живот се определят на национално и местно равнище, а данните от проучването относно различията в отделните държави могат да бъдат стимул за

по-нататъшен анализ от страна на държавите членки, както и за взаимно обучение. Изчерпателният обхват на проучването на ЕС дава информация за размисъл относно сближаването и отклоненията в целия Съюз.

Основни констатации

- Като цяло се наблюдава напредък в качеството на живот в ЕС от 2011 г. до 2016 г., като някои измерения са се възстановили до нивата от преди кризата през 2007 г. Във всички квартали на доходите се наблюдава намаляване на материалните затруднения и повишаване на удовлетвореността от жизнения стандарт в сравнение с 2011 г. Въпреки това равнището на финансовите затруднения в седем страни все още е по-високо в сравнение с нивата от преди кризата през 2007 г. В 11 от страните повече от половината население декларира, че изпитва финансовите затруднения.
- Продължават големите различия между държавите по отношение на качеството на живот, но те са нюансирани и не могат да бъдат обхванати в хомогенни клъстери. И все пак многобройните недостатъци все още са по-изразени в някои общества, отколкото в други.
- През последното десетилетие удовлетвореността от жизнения стандарт в ЕС се е запазила на приблизително високо ниво: средно 7,1 пункта по скала от 1–10 през 2016 г. Тя се е увеличила между 2011 г. и 2016 г. в някои от държавите членки, особено в Унгария, Естония и Обединеното кралство, като удовлетвореността от жизнения стандарт най-много се е повишила в Унгария, България, Естония и Полша. През този период в Гърция, Италия и Испания намалява удовлетвореността от жизнения стандарт, като тенденцията на спад, наблюдавана преди икономическата криза, се запазва.
- Оценка за качеството на обществените услуги като цяло са се увеличили; по-специално удовлетвореността от здравеопазването и детските заведения в няколко държави, където рейтингите преди това бяха ниски. Възприеманото качество на обществените услуги все още варира значително в различните държави членки, а хората в групите с по-ниски доходи отчитат по-малко подобрение в качеството на услугите.

- В градските квартали, повече хора са загрижени за качеството на въздуха. По отношение на услугите по местонахождение сред въпросите, които изпъкват, е недостатъчният достъп до съоръжения за рециклиране, докато в някои страни се наблюдава затруднен достъп до банкиране в селските райони. В сравнение с предишното проучване, по-малък дял от хората, участвали в EQLS за 2016 г., се чувстват близки с останалите хора в своя район; това се забелязва изключително добре в селските райони, където това измерение е важно за социалното приобщаване.
- Има общо подобрене в показателите за качеството на обществото, включително намаляване на усещането за социално изключване, увеличаване на участието в клубове, общества или асоциации и увеличаване на доверието в националните институции. По-специално младите хора (на възраст между 18 и 24 години) отбелязват най-голямо увеличение на доверието в други хора, което вероятно показва наличието на нова група хора, които са по-слабо белязани от кризата.
- Усещането за напрежение между бедни и богати, ръководство и служители, както и между възрастни и млади е намаляло. От друга страна се съобщава за нарастващо напрежение между различните религиозни и етнически групи и макар и в по-малка степен – напрежение между хора с различна сексуална ориентация.
- По някои показатели са налице трайни неравенства и е видно, че възстановителната вълна след кризата не е облагодетелствала еднакво всички граждани. За групите с ниски доходи подобренията в няколко измерения са по-ограничени по отношение на цялостното качество на обществените услуги, възприемането на социалното изключване и риска за психичното здраве (жените в квартила с най-ниски доходи са постоянно изложени на по-висок риск през последното десетилетие). Въпреки това здравословното състояние на населението, декларирано от самите хора, което се бе влошило вследствие на кризата, сега е по-добро от това през 2007 г., включително и в квартила с най-ниски доходи.
- Има редица изразени неясноти и несигурности. В две трети от държавите членки те включват намалена сигурност по отношение на запазване на личното жилище, сериозни опасения за недостатъчен доход по време на старостта – 13 % от хората в ЕС са изключително обезпокоени по този въпрос – и в много страни се наблюдава понижен оптимизъм за бъдещето на децата в сравнение с бъдещето на техните родители.
- Положението на дългосрочно безработните се е влошило; политиките трябва да вземат предвид, че в тази група има увеличение на рисковете за психичното здраве и че чувството за социално изключване е особено голямо. При разработването на мерки би било целесъобразно допълнително да се проучи състава и променящите се характеристики на лицата, намиращи се в дългосрочна безработица.
- За разрешаване на проблема със задълженията и просрочените плащания, действията биха могли да бъдат по-добре насочени, ако към потребителските и ипотечните кредити, които най-често биват отчитани, се вземат предвид и наемите, комуналните услуги, телефонните и неформалните дългове. Последно споменатите дългове са по-често срещани сред групите с ниски доходи и те могат да бъдат симптоматични за риска от свръхзадължнялост.
- Мерките за насърчаване на устойчивостта трябва да включват подобряване на достъпа на хората до източници на подкрепа – социални мрежи и институции – тъй като хората, които знаят, че могат да разчитат на подкрепа, се чувстват по-силни.
- За да се отговори на влошаването на равновесието между професионалния и личния живот, политиките трябва да бъдат насочени към служителите със срочни трудови договори и към работниците, както и към лицата с родителски задължения, и по-специално младите жени и тези на средна възраст.
- За да се отговори на нарастващата нужда от дългосрочни грижи, както и да се подпомогне поддържането и увеличаването на общата заетост, политиките трябва да включват мерки за лицата, полагащи неформални грижи, както и за тези, които не са наети на работа. Трябва да се обърне по-голямо внимание на справянето с положението на хората от тази група, тъй като те са предмет на редица неблагоприятни последици и може да се затруднят да си намерят други роли след прекратяването на грижите, които полагат.
- Планирането на услуги за застаряващото население трябва да включва разработване на качествени мерки за справяне с ниските оценки на дългосрочните грижи както от потребителите на тези услуги, така и от тези, които не се ползват от тях.
- При възрастните хора в редица страни се отчита по-ниска удовлетвореност от жизнения стандарт и по-големи финансови затруднения, особено в Източна Европа; това е било установено както в последното, така и в предходните проучвания, и предполага необходимост да се обърне внимание на ефективността на предоставянето на социална сигурност.

Насоки за политиката

- Най-големите подобрения в качеството на живот са регистрирани сред втория по големина на доходите квартал – положително развитие за хората от средната класа в ЕС – което също така отразява начина, по който този прогрес би могъл да се разшири и към други групи както по отношение на индивидуалното качество на живот, така и по отношение на ефективността на публичните услуги.

Допълнителна информация

За информация относно EQLS, моля, посетете <https://www.eurofound.europa.eu/eqls2016>

Докладът е достъпен на [eurofound.link/ef1733](https://www.eurofound.europa.eu/link/ef1733)

За допълнителна информация се свържете с Тадас Леончикас (Tadas Leončikas), ръководител на изследователската дейност, на адрес: tle@eurofound.europa.eu.